

אוניברסיטת תל אביב – הפקולטה למשפטים

מבוא לדיני איכות הסביבה

בחינה – מועד ב'

2 אוגוסט 2009 – י"ב אב התשס"ט

דוד שור

משך הבחינה: שעתיים (אין הארכות)

הבחינה בחומר סגור, למעט דברי חקיקה בלבד.

האורך המרבי של כל תשובה הוא 10 שורות – שורות נוספות לא תיבדקנה.

1. מהן ההשפעות הסביבתיות של אוזון? תארו את הרגולציה הקשורה לאוזון במשפט הבינלאומי ובמשפט הישראלי.
  - "אוזון רע" – פגיעה בדרכי הנשימה והריאות, רגישות לדלקות
  - "אוזון טוב" – מונע חדירה של קרני UVB לאטמוספירה, פגיעה בסביבה ובבריאות האדם
  - רגולציה של "אוזון רע"
    - תקני סביבה בתקנות למניעת מפגעים (איכות אויר)
    - (אין תקני פליטה או טכנולוגיה בחקיקה לגבי מקורות נייחים)
    - איסורים כלליים על זיהום: ס' 222 לחוק העונשין, ס' 4 לחוק כנוביץ – אבל קשה להרשיע
    - (יתכן שקיימים תקני פליטה וטכנולוגיה בתקנות לגבי כלי רכב, הוראות אישיות, רשיונות עסק)
  - רגולציה של חומרים הפוגעים ב"אוזון טוב" - פרוטוקול מונטריאול והתקנות המיישמות בישראל
    - איסור על ייצור, ייבוא, ייצוא, הפחתה הדרגתית של חלק מהחומרים
    - ייצור מתיל ברומיד מותר רק לשימושים פטורים וקריטיים, ייצוא למדינות מתפתחות, אפשרות לסחר במכסות
2. מה ההסבר לכך שעל אף ההחמרה בתקני הפליטה מכלי רכב, ולמרות האכיפה המוגברת בתחום, זיהום האוויר מכלי רכב הולך ונעשה חמור יותר? בעזרת אלו כלים משפטיים ניתן להפוך את המגמה?
  - ההסבר: יותר כלי רכב, יותר נסועה
  - דיני תכנון ובניה
    - תכנון מערכות תחבורה
    - תמ"א 35 – בניה צמודת דופן
  - מיסוי ירוק
  - עוד

3. באילו הקשרים נקבעים תקנים על בסיס הטכנולוגיה הזמינה הטובה ביותר הישימה מבחינה כלכלית? האם אמת-המידה הזאת מביאה לרמה יעילה של זיהום? האם היא צודקת?
- היתרי הזרמה לים
  - אמנת זיהום אויר
  - לא בהכרח יעיל: הטכנולוגיה עשויה למנוע גם זיהום יעיל (שעלותו נמוך מעלות המניעה שלו) וגם לאפשר זיהום לא יעיל (כאשר הנזק עולה על עלות המניעה, אך טכנולוגיית המניעה עדיין לא משתלמת מבחינת המזהם)
  - צדק: האם צודק לתת למישהו לזהם בגלל שמשתלם לעשות כן? האם צודק לדרוש מניעת זיהום יעיל? – אין תשובה נכונה
4. אלו סמכויות יש לרשויות מקומיות במשפט הסביבתי הישראלי? מהם היתרונות והחסרונות של רגולציה ברמה המקומית בהשוואה לרמה הארצית בהקשר זה?
- סמכויות:
    - חוקי-עזר לפי חוק כנוביץ
    - דיני תכנון ובניה
    - מיחזור
    - פינוי אשפה
    - רישוי עסקים
    - אכיפה
  - יתרונות: יותר רגישה לדרישות האוכלוסיה, אפשרות להתאים רמת ההגנה על הסביבה, תעסוקה, וכו' למאפיינים המקומיים
  - חסרונות: עלויות חיצוניות, חוסר שוויון, חוסר אחידות, מרוץ לתחתית
5. קבוצה של תושבים המתגוררים ליד נחל מסוים מתארגנת כדי להפסיק את זיהום המים על-ידי מפעל שכן. הרשויות מסרבות לאכוף את החוק נגד המזהם, מפני שהתועלת החברתית המופקת מפעילות המפעל עולה על הנזק לסביבה. באלו הליכים משפטיים יוכלו התושבים להביא להספקת הזיהום?
- בונוס: אי-אפשר לזכות בצו לפי חוק למניעת מפגעים סביבתיים (ס' 3)
  - מטרדים (ליחיד, לציבור, חוק כנוביץ), סייגים של ס' 48 ב ו-74
  - הפרת חובה חקוקה, סייג של ס' 74
  - תובענה ייצוגית בעילת גרימת מפגע סביבתי
  - קובלנה פלילית לפי חוק המים או חוק למניעת זיהום מי ים ממקורות יבשתיים
  - תביעה נגד הרשויות (גם ערר לפי ס' 20 לחוק המים)
6. הביאו טיעון אנתרופוצנטרי אחד בעד וטיעון אנתרופוצנטרי אחד נגד גביית דמי כניסה לשמורות טבע. מה עשויה להיות עמדת "הגל הראשון" של חשיבה סביבתית לגבי הסוגייה? מה עשויה להיות עמדת "הגל השלישי"?
- תשובות לדוגמה:
    - בעד: שומרת על השמורה לטובת המבקרים
    - נגד: מונעת אפשרות לבקר ממעוטי יכולת
    - הגל הראשון: בעד גביה, יש לשמור על הטבע מפגיעה של בני-אדם
    - הגל השלישי: נגד, יש לאפשר גישה לכולם

שאלה 3				שאלה 2				שאלה 1				מס' מחברת	מ.ז.				
צדק	יעילות	האמנה	היתרי הזרמה לים	פתרונות אחרים	מיסוי ירוק	דיני תו"ב	ההסבר	יישום הפרוטוקול בתקנות	מונטריאול - חריגים	מונטריאול - איסורים כלליים	איסורים אחרים			תק' למניעת מפגעים	אזון טוב	אזון רע	
4	3	4	3	3	3	4	4	2	3	3	3	3	4	3	3	ניקוד מירבי ←	
100%	100%	0%	100%	1	100%	50%	100%	100%	0%	50%	0%	0%	100%	100%	100%	9	021527999
100%	50%	100%	0%	0	0%	0%	100%	0%	25%	75%	100%	0%	0%	100%	0%	19	021789540
100%	100%	0%	100%	2	0%	50%	100%	100%	50%	100%	0%	0%	0%	100%	0%	8	032473241
100%	100%	100%	100%	2	100%	0%	100%	50%	0%	50%	0%	0%	100%	50%	100%	20	034713248
0%	100%	0%	0%	1	100%	0%	100%	0%	0%	50%	0%	0%	0%	75%	0%	5	036362671
0%	100%	100%	100%	2	100%	75%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	50%	12	038056016
100%	100%	100%	100%	2	100%	50%	100%	100%	100%	100%	0%	0%	0%	100%	100%	13	038160065
100%	100%	100%	100%	1	100%	0%	100%	100%	100%	100%	0%	0%	100%	100%	100%	6	038186367
100%	100%	0%	100%	1	100%	50%	100%	100%	100%	100%	0%	0%	0%	100%	50%	11	040112666
100%	75%	100%	0%	0	0%	0%	100%	50%	50%	100%	0%	0%	25%	90%	0%	7	061214698
0%	50%	0%	100%	2	0%	0%	100%	100%	100%	100%	0%	0%	0%	100%	0%	2	200632586
100%	100%	100%	100%	2	200%	0%	100%	100%	0%	50%	0%	100%	0%	100%	0%	14	307050567
100%	0%	0%	0%	2	100%	0%	100%	50%	50%	0%	0%	0%	25%	50%	0%	4	320547763

ציון סופי

מ.ז.	שאלה 4			שאלה 5							שאלה 6				בנוס
	סמכויות	יתרונות	חסרונות	חוק למניעת מפגעים סביבתיים	מטרדים	הפרת חובה חקוקה	נ' תביעה הרשויות	תובענה ייצוגית	קובלנה פלילית	בעד נגד	גל ראשון	גל שלישי			
	2	2	2	4	4	4	4	3	4	3.5	3.5	3.5	4		
83	4	1	2	100%	150%	0%	25%	100%	25%	100%	100%	100%	1	021527999	
61	3	2	2	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	100%	100%	2	021789540	
81	5	3	2	0%	200%	0%	0%	100%	0%	100%	100%	100%	1	032473241	
97	6	3	3	100%	100%	0%	50%	100%	0%	100%	100%	100%	2	034713248	
60	4	2	2	0%	50%	0%	100%	100%	100%	100%	100%	100%		036362671	
91	4	2	2	50%	50%	0%	25%	100%	0%	100%	100%	100%	1	038056016	
97	5	1	4	50%	150%	0%	25%	100%	100%	100%	100%	100%	1	038160065	
100	4	2	2	100%	200%	0%	0%	0%	0%	100%	100%	100%	4	038186367	
81	5	0	2	100%	300%	100%	0%	0%	0%	100%	100%	100%		040112666	
49	2	1	1	0%	100%	0%	25%	0%	50%	0%	100%	100%		061214698	
49	1.5	1	2	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	100%		200632586	
96	6	2	3	100%	100%	0%	100%	100%	25%	100%	100%	100%	1	307050567	
64	5	1	1	0%	75%	100%	0%	100%	100%	100%	100%	100%		320547763	